

TÀI LIỆU DỊCH TLD-14

“NGOẠI GIAO MỚI” CỦA TRUNG QUỐC DƯỚI THỜI TẬP CẬN BÌNH

Dương Khiết Miển

Một ấn phẩm của VEPR

“Ngoại giao mới” của Trung Quốc dưới thời Tập Cận Bình¹

Dương Khiết Miển²

Biên dịch: Trần Bảo Anh³

Hiệu đính: Đỗ Thiện⁴

Quan điểm được trình bày trong bài viết này là của (các) tác giả và không nhất thiết phản ánh quan điểm của dịch giả hoặc VEPR và VCES.

---

¹ Nguồn: “China's "New Diplomacy" under the Xi Jinping Administration”, *China Quarterly of International Strategic Studies*, Vol. 1, No. 1, 1–17, April 2015. Toàn văn có thể truy cập tại địa chỉ:

<http://www.worldscientific.com/doi/abs/10.1142/S2377740015500013?src=recsys>

² Giáo sư Yang Jiemian (tên tiếng Trung: 杨洁勉, Hán – Việt: Dương Khiết Miển) là Chủ tịch Hội đồng Đào tạo tại Viện Nghiên cứu Quốc tế Thượng Hải

³ Sinh viên Khoa Quan hệ Quốc tế, Trường ĐH KHXH&NV, ĐHQGHCM

⁴ Cộng tác viên Chương trình Nghiên cứu Kinh tế Trung Quốc thuộc VEPR (VCES)

Kể từ khi Tập Cận Bình lên nắm quyền, ngoại giao Trung Quốc đã trải qua những thay đổi đáng kể nhưng vẫn kế thừa nhiều di sản của các thế hệ lãnh đạo trước đó. Trung Quốc ngày càng thể hiện tư duy ngoại giao theo kiểu một quốc gia đang trỗi dậy cùng với những định hướng chiến lược nhằm bắt kịp thời đại, và các biện pháp mạnh mẽ để giải quyết những thách thức mới cũng như thúc đẩy những thay đổi mang lại sự thuận lợi cho sự phát triển không ngừng của quốc gia này. Bằng việc xét lại lịch sử và tình hình hiện tại mà Trung Quốc đang đối mặt, bài viết này sẽ xem xét một cách thấu đáo sự hoàn thiện và những đổi mới trong tư duy ngoại giao của Trung Quốc, những đặc điểm của chiến lược ngoại giao của Trung Quốc hiện nay, và các đặc tính mới của việc thực hiện chính sách ngoại giao Trung Quốc. Từ đó, có thể kết luận rằng mặc dù tư duy, chiến lược và thực tiễn ngoại giao của Trung Quốc có sự chuyển biến lớn, nhưng chúng cần phải được lý thuyết hóa, thể chế hóa và thực tiễn hóa để hoàn thành những nhiệm vụ khác nhau trong môi trường nội địa lẫn môi trường quốc tế ngày càng thay đổi nhanh chóng.

Từ khóa: Ngoại giao Trung Quốc; Tư duy ngoại giao; Ngoại giao nước lớn; Khám phá và đổi mới.

Kết thúc thành công Đại hội Đại biểu Toàn quốc Đảng Cộng sản Trung Quốc lần thứ 18 vào tháng 11-2012 đánh dấu một kỷ nguyên mới trong nền ngoại giao Trung Quốc. Dưới sự lãnh đạo vững chắc của Ban chấp hành Trung ương Đảng Cộng sản Trung Quốc do Tập Cận Bình đứng đầu, nền ngoại giao Trung Quốc đã trải qua quá trình nghiên cứu và đổi mới nhiều mặt, tuy nhiên vẫn kế thừa nhiều di sản từ các thế hệ lãnh đạo trước đó. Ngoại giao Trung Quốc ngày càng thể hiện tư duy theo kiểu một quốc gia đang trỗi dậy cùng với những định hướng chiến lược nhằm bắt kịp thời đại, và các biện pháp mạnh mẽ để giải quyết những thách thức mới cũng như thúc đẩy những thay đổi mang lại sự thuận lợi cho sự phát triển không ngừng của quốc gia này. Là một phần quan trọng của lý thuyết và thực tiễn ngoại giao mang màu sắc Trung Quốc, những tư duy, định hướng và các biện pháp như thế cần thiết cho sự củng cố, phát triển và hoàn thiện hơn nữa nền ngoại giao, tạo điều kiện thuận lợi cho việc thực hiện "Hai mục tiêu thế kỷ" ("Two Centennial Goals")¹ và "Giấc mơ Trung Hoa" ("China Dream") cũng như hòa bình, phát triển, và sự hợp tác khắp thế giới cùng có lợi.

Tính tất yếu của chính sách "Ngoại giao mới" của Trung Quốc

Thế giới đang trải qua những thay đổi lớn chưa từng có. Như ông Thôi Lập Như (Cui Liru), một thành viên cao cấp tại Học viện Quan hệ Quốc tế Đương đại Trung Quốc (CICIR), định nghĩa "những thay đổi lớn lao" đó cho thấy hai vấn đề, bao gồm "những hệ quả quan trọng của sự phát triển liên tục của thế giới, và quan trọng hơn, là bước ngoặt lịch sử hay một sự thay đổi triệt để trong quá trình phát triển của thế giới"². Bên ngoài, Trung Quốc đang phải đối mặt với các xu hướng toàn cầu năng động và các tình thế chiến lược đang biến đổi ở châu Á; trong nước, vô số các nhiệm vụ cải cách và phát triển xã hội tiếp tục đặt ra những thách thức mới đối với quốc gia. Môi trường bên ngoài và trong nước như vậy kéo theo những khám phá và đổi mới đầy gian truân trong nền ngoại giao Trung Quốc vốn còn dựa trên những di sản trước đây.

---

¹ "Hai mục tiêu thế kỷ" (Two centennial goals) là hai mục tiêu lớn của nhân dân Trung Quốc dưới sự lãnh đạo của Đảng Cộng sản Trung Quốc, được đề xuất tại Đại hội Toàn quốc Đảng Cộng sản Trung Quốc lần thứ 15 vào ngày 12-09-1997. Theo đó, nền kinh tế Trung Quốc sẽ "phát triển hơn và các hệ thống khác nhau sẽ được cải thiện hơn nữa" khi Đảng Cộng sản Trung Quốc kỷ niệm 100 năm ngày thành lập Đảng vào năm 2021 tới; Trung Quốc sẽ trở thành một "quốc gia xã hội chủ nghĩa thịnh vượng, vững mạnh, dân chủ và có nền văn hóa tiên tiến" vào năm 2049 khi Trung Quốc kỷ niệm 100 năm ngày khai sinh nước Cộng hòa Nhân dân Trung Hoa. Hai mục tiêu trên luôn được nhắc lại tại mỗi Đại hội Toàn quốc của Đảng Cộng sản Trung Quốc kể từ đó.

² Cui Liru (tên tiếng Trung: 崔立如, Hán-Việt: Thôi Lập Như), *Chuyển biến Quan hệ quốc tế và Ngoại giao Trung Quốc* (国际关系转变与中国外交), trong tờ báo của *Quan hệ Quốc tế*, No. 4 (2014), p.3.

Trước hết, ngoại giao Trung Quốc cần phải phục vụ hiệu quả hơn cho sự phát triển chính trị, kinh tế, văn hóa và xã hội của đất nước này. Sau 35 năm cải cách và mở cửa, Trung Quốc tự hào khi ngày càng tăng cường sức mạnh quốc gia cũng như những tiến bộ không ngừng trong hệ thống chính trị, xã hội và kinh tế. Với những thay đổi này, nền ngoại giao Trung Quốc đang ngày càng gắn chặt với sự phát triển của nền chính trị trong nước, vốn đòi hỏi tư duy ngoại giao toàn diện hơn, các chiến lược quốc tế thích hợp hơn, sự trưởng thành hơn trong việc thực thi chính sách ngoại giao, và cơ sở hiểu biết vững chắc cũng như sự ủng hộ hơn nữa của quần chúng trong nước. Nói một cách ngắn gọn, nhiều nỗ lực hơn nữa phải được thực hiện nhằm nâng cấp ngoại giao Trung Quốc để bảo vệ lợi ích cốt lõi và sống còn của nước này, đáp ứng nhu cầu của công cuộc đổi mới vĩ đại của dân tộc Trung Quốc, thúc đẩy một môi trường bên ngoài thuận lợi hơn nữa, tăng cường phát triển kinh tế và xã hội.

Thứ hai, chính sách ngoại giao Trung Quốc phải phù hợp với sự phát triển năng động của châu Á. Với vai trò một nước lớn ở châu Á, Trung Quốc nên đóng góp một cách tương xứng cho sự tiến bộ của châu lục này. Kể từ khi bước sang thế kỷ XX, châu Á đã trải qua 3 giai đoạn lịch sử, cụ thể là sự thức tỉnh của các quốc gia, sự độc lập của quốc gia và sự phát triển kinh tế, chính trị của quốc gia. Mỗi giai đoạn chứng kiến sự xuất hiện của các nhà lãnh đạo vĩ đại, như Gandhi của Ấn Độ, Hồ Chí Minh của Việt Nam, Lý Quang Diệu của Singapore, và Mahathir của Malaysia. Sau Tôn Trung Sơn, Đảng Cộng sản Trung Quốc dưới sự lãnh đạo của Mao Trạch Đông, Đặng Tiểu Bình, Giang Trạch Dân và Hồ Cẩm Đào đã đẩy mạnh chủ nghĩa Mác-xít để thích hợp với điều kiện thực tế của Trung Quốc và từng bước phát triển một khuôn khổ lý thuyết của chủ nghĩa xã hội mang màu sắc Trung Quốc. Trong khi đó, sau Chiến tranh thế giới thứ 2 đã xuất hiện nhiều khái niệm châu Á, điển hình như "Năm nguyên tắc chung sống hòa bình", "Các giá trị châu Á", "Tinh thần Thượng Hải"³ và "Đồng thuận ASEAN", đã trải qua thử thách của lịch sử và đang giành được sự công nhận từ thế

³ "Tinh thần Thượng Hải" (Shanghai Spirit) đề cập đến một loạt các giá trị và tầm nhìn trong quan hệ quốc tế được phát triển thông qua quá trình "Shanghai Five", tiền thân của Tổ chức Hợp tác Thượng Hải (Shanghai Cooperation Organization). Các giá trị đó bao gồm "sự tin cậy lẫn nhau, lợi ích lẫn nhau, bình đẳng, bản bạc, tôn trọng các nền văn minh khác nhau, và theo đuổi xu hướng phát triển chung". Các giá trị này đã hình thành nên cái cốt lõi của nền ngoại giao Trung Quốc trong hai thập kỷ qua.

giới. Với vai trò đầu tàu lớn nhất của sự tăng trưởng kinh tế toàn cầu, đồng thời với vai trò chính trị và chiến lược ngày càng tăng của các nước lớn cũng như các tổ chức khu vực, châu Á đang có nhu cầu lớn hơn bao giờ hết về tư duy và thực tiễn ngoại giao phù hợp với các đặc trưng của riêng khu vực này, từ đó phá vỡ sự độc quyền của phương Tây về chính trị toàn cầu trong 5 thế kỷ qua và đưa quan hệ quốc tế bước vào một tương lai hợp lý và công bằng.

Thứ ba, chính sách ngoại giao của Trung Quốc nhắm tới mục đích phản ánh sự tiến bộ lâu dài của các quốc gia đang phát triển. Các nước đang phát triển không chỉ chiếm phần lớn thế giới, mà còn là lực đẩy chủ chốt phía sau sự năng động của quan hệ quốc tế. Hội nghị Á-Phi trong những năm 1950 và "Tinh thần Bandung" (Bandung Spirit), cũng như "Phong trào Không liên kết" (Non-Aligned Movement) và "Nhóm G77" (Group of 77) sau đó, tất cả đã đóng một vai trò lịch sử trong việc thúc đẩy sự thống nhất và phát triển chung của các nước đang phát triển. Từ đầu thế kỷ 21, phần lớn các nước đang phát triển của thế giới đã kêu gọi thiết lập một hệ thống quốc tế công bằng và hợp lý hơn, đồng thời thông qua việc đón nhận nhiều hơn các sáng kiến chiến lược, họ đã tìm được con đường phát triển phù hợp với cả xu hướng toàn cầu lẫn tình hình riêng của từng quốc gia. Tuy nhiên, các quốc gia đang phát triển nhìn chung chưa thiết lập được một hệ thống lý thuyết ngoại giao nội tại cũng như tổng thể, đồng thời chưa đạt được mục tiêu chiến lược chung và các biện pháp chính sách đồng bộ, chưa kể đến việc thiếu năng lực đối thoại và bộ nguyên tắc tương ứng với vai trò ngày càng tăng của họ trên thế giới. Việc tất cả các quốc gia đang phát triển cần tăng cường sức mạnh mềm của họ cũng yêu cầu các nước đang phát triển lớn như Trung Quốc đóng một vai trò lớn hơn trong việc khởi xướng tư duy và các chiến lược ngoại giao mới hơn là hợp tác chính sách tại nhiều khu vực khác nhau trên phạm vi toàn cầu.

Cuối cùng nhưng không kém phần quan trọng đó là chính sách ngoại giao của Trung Quốc cần phải tăng cường sự đóng góp của nước này cho sự phát triển của thế giới. Như đã nêu trong Báo cáo của Đại hội Toàn quốc lần thứ 18 của Đảng Cộng sản Trung Quốc, "các xu hướng toàn cầu theo hướng đa cực và toàn cầu hóa kinh tế đang ngày càng sâu sắc. Sự đa dạng văn hóa ngày càng tăng, và một xã hội thông tin đang nổi lên nhanh chóng"⁴. Trong những xu hướng đó, để thúc đẩy "năng lực cộng hưởng" (positive energy) trong quan hệ quốc tế và đạt được kết quả tất cả các bên cùng có lợi (win-win), thì tư duy, chiến lược và chính

---

⁴ "Báo cáo của Đại hội Toàn quốc lần thứ 18 của Đảng Cộng sản Trung Quốc", Hãng tin Tân Hoa (Xinhua News Agency), <http://www.xj.xinhuanet.com/2012-11/19/c 113722546 11.htm>

sách mới phải được phát triển bởi tất cả các quốc gia, trong đó các lý thuyết và thực tiễn ngoại giao của Trung Quốc tạo ra được nhiều sự quan tâm từ phía cộng đồng quốc tế. Vì nhiều lý do khác nhau, cả các nước phát triển và đang phát triển đều mong đợi Trung Quốc đóng một vai trò lớn hơn và đảm nhận nhiều trách nhiệm hơn trên phạm vi toàn cầu, đồng thời, với sức mạnh kinh tế của mình, Bắc Kinh sẽ tăng thêm những hiểu biết mới trong lĩnh vực tư tưởng, văn hóa, học thuyết và chiến lược của thế giới. Trong khi đó, để có những đóng góp lớn hơn cho nền hòa bình, sự phát triển, hợp tác và kết quả các bên cùng có lợi trên thế giới, Trung Quốc cần phải làm sâu sắc hơn nữa các phát hiện mang tính lý thuyết của mình về các vấn đề trọng yếu của thế giới; tăng cường ý thức và nhận thức toàn cầu về trách nhiệm của mình, cũng như sự quyết tâm hình thành một hệ thống quốc tế công bằng và hợp lý hơn.

Đổi mới và phát triển tư duy ngoại giao của Trung Quốc

Dựa trên những di sản từ thời của Mao Trạch Đông, Đặng Tiểu Bình, Giang Trạch Dân và Hồ Cẩm Đào, nền ngoại giao của Trung Quốc dưới thời Tập Cận Bình đã rút ra nhiều bài học từ tư duy ngoại giao của các quốc gia khác nhau, đồng thời tôn vinh cả nền văn hóa cũng như truyền thống nổi bật của Trung Quốc và các quốc gia khác. Như cựu Thủ tướng Đức Helmut Schmidt chỉ ra: "Với sự quan sát chặt chẽ của ông ấy (Tập Cận Bình) kể từ khi ông lên nắm quyền cách đây 2 năm, tôi đã nhận ra rằng các nhà lãnh đạo cấp cao Trung Quốc phần lớn đã thay đổi quan điểm và các mối quan tâm về lợi ích của mình, đồng thời vẫn nắm giữ truyền thống của Trung Quốc trong các hoạt động chính trị nội địa lẫn hoạt động ngoại giao".⁵ Thật vậy, đối mặt với những thay đổi nhanh chóng của môi trường kinh tế, chính trị, ngoại giao, an ninh, công nghệ và xã hội, cả trong nước lẫn quốc tế, nền ngoại giao Trung Quốc không chỉ cần vượt qua các vấn đề và thách thức mới đa dạng, mà quan trọng hơn là kêu gọi các quan điểm mới và sự thay đổi tư duy.

Sự phát triển tư duy ngoại giao Trung Quốc xã hội chủ nghĩa

Trung Quốc là một nước xã hội chủ nghĩa dưới sự lãnh đạo của Đảng Cộng sản Trung Quốc, do đó sự phát triển tư duy ngoại giao của Trung Quốc một cách tự nhiên mang các đặc điểm nổi bật của một quốc gia xã hội chủ nghĩa lớn của phương Đông.

---

⁵ "Cựu thủ tướng Đức Schmidt viết về Tập Cận Bình: Sự quản trị của Trung Quốc", Hãng tin Tân Hoa (Xinhua News Agency), http://news.xinhuanet.com/2014-12/03/c_1113508784.htm.

Nổi bật nhất, tư duy ngoại giao của Trung Quốc xã hội chủ nghĩa đã và đang được mở rộng hơn bao giờ hết. Giáo sư Tô Trường Hòa (Su Changhe) phát hiện ra rằng, trong khi củng cố nền tảng thiết yếu của nền ngoại giao, giới lãnh đạo hiện nay của Trung Quốc cũng đang "tăng cường các nỗ lực để xây dựng nền tảng tri thức. Bằng cách củng cố lòng tin của người dân Trung Quốc và khuyến khích tinh thần tự hoàn thiện, tự chủ và tự tin trong các cam kết quốc tế, các nhà lãnh đạo Trung Quốc đang xây dựng một nền tảng tri thức chung để thực hiện các hoạt động ngoại giao của Trung Quốc phục vụ các quyết sách của mình".⁶ Cụ thể hơn, tư duy ngoại giao Trung Quốc đã và đang tăng dần tính phù hợp đối với ba phương diện chủ chốt của việc xây dựng xã hội chủ nghĩa kể từ khi Tập Cận Bình lên nắm quyền, bao gồm việc đào sâu các cải cách tổng thể, cải thiện năng lực và hệ thống quản trị quốc gia, vấn đề pháp trị, từ đó làm nổi bật mối liên kết giữa cải cách trong nước và quốc tế, cũng như khả năng tương thích giữa quản trị nội địa và quản trị toàn cầu. Bên cạnh đó, đối với các bất ổn ở Tây Á và Bắc Phi cũng như chủ nghĩa cực đoan và chủ nghĩa khủng bố ngày càng trải rộng, tư duy ngoại giao Trung Quốc chú trọng nhiều hơn vào việc tăng cường tổng thể an ninh quốc gia, sự cải thiện năng lực và hệ thống quản trị, cũng như sự lãnh đạo của Đảng Cộng sản Trung Quốc về ngoại giao. Tất cả những phương pháp tiếp cận mới trong ngoại giao trên đây trở thành các mô hình có giá trị, cung cấp những hiểu biết cho các nước xã hội chủ nghĩa khác, đặc biệt trong trường hợp đối mặt với những thách thức trên chính trường quốc tế.

Tư duy ngoại giao Trung Quốc đã và đang tăng dần tính phù hợp đối với ba phương diện chủ chốt của việc xây dựng xã hội chủ nghĩa kể từ khi Tập Cận Bình lên nắm quyền, bao gồm việc đào sâu các cải cách tổng thể, cải thiện năng lực và hệ thống quản trị quốc gia, vấn đề pháp trị.

Tiếp theo, Trung Quốc gắn những vấn đề trọng yếu mới với "Năm nguyên tắc chung sống hòa bình" (Five Principles of Peaceful Coexistence). Trong những năm đầu của Trung Quốc xã hội chủ nghĩa, Năm nguyên tắc chung sống hòa bình được Trung Quốc, Ấn Độ và Myanmar ủng hộ đã giúp nước Cộng hòa nhân dân mới thành lập này giành được nhiều sự

⁶ Su Changhe (tên tiếng Trung: 苏长和, Hán-Việt: Tô Trường Hòa), "Bốn quan điểm ngoại giao Tập Cận Bình" (习近平外交理念四观), Diễn đàn Nhân dân (People's Forum), No. 6, 2014, pp. 28–30.

ủng hộ về mặt tinh thần lẫn thực tiễn, và kể từ đó vẫn là một “hòn đá tảng” của nền ngoại giao Trung Quốc. Trong suốt thời kỳ đầu sau Chiến tranh Lạnh, Năm Nguyên tắc này cũng đóng một vai trò quan trọng trong việc bảo vệ cái cốt lõi của ngoại giao Trung Quốc xã hội chủ nghĩa, chống lại các áp lực từ phương Tây. Hiện nay, trong khi diễn giải Năm Nguyên tắc trên, Trung Quốc đã nhấn mạnh sự bình đẳng giữa tất cả các quốc gia, vấn đề an ninh chung, phát triển chung, hợp tác cùng có lợi, hợp tác và học hỏi lẫn nhau, cũng như vấn đề công bằng và công lý. Điểm nổi bật của quyết tâm Năm Nguyên tắc nói trên, như ông Tập Cận Bình tuyên bố tại Hội nghị đánh dấu kỷ niệm lần thứ 60 của Năm nguyên tắc chung sống hòa bình, nằm ở ước muốn chung là "khám phá ra những con đường nhằm duy trì Năm nguyên tắc, xúc tiến việc thiết lập các mối quan hệ quốc tế kiểu mới, và cùng chung tay xây dựng một thế giới tốt hơn thông qua hợp tác cùng có lợi".⁷

Cuối cùng, tư duy ngoại giao của Trung Quốc xã hội chủ nghĩa đang giành được động lực ban đầu bằng việc đưa ra một con đường thay thế của sự phát triển thế giới. Tư duy ngoại giao của Trung Quốc dưới thời Tập Cận Bình đặt tầm quan trọng đối với việc tăng cường lòng tin của người Trung Quốc đối với các học thuyết, hệ thống, đường lối và giá trị riêng của họ. Như ông Tập Cận Bình đã chỉ ra tại Hội nghị Collective Study Meeting lần thứ 12 của Ủy ban Trung ương Bộ Chính trị Đảng Cộng sản Trung Quốc, "Chìa khóa duy nhất để giải quyết các vấn đề của Trung Quốc là tìm ra con đường phù hợp nhất với chính chúng ta".⁸ Với sự phát triển liên tục của Trung Quốc trong quá trình phát triển nội địa và sự nâng cao vị trí trên phạm vi toàn cầu, con đường của Trung Quốc đưa đến thế giới đa nguyên một sự thay thế “phi phương Tây” (non-Western alternative), mà lại mang những đặc trưng về tư duy và bài học mới từ một quốc gia xã hội chủ nghĩa lớn, được xem là một đóng góp vô giá cho thời đại chúng ta.

---

⁷ “Bài diễn văn của Tập Cận Bình tại Hội nghị đánh dấu kỷ niệm lần thứ 60 của Năm nguyên tắc chung sống hòa bình”, Hãng tin Tân Hoa (Xinhua News Agency), <http://news.xinhuanet.com/world/2014-06/28/c1111364206.htm>.

⁸ “Chìa khóa duy nhất để giải quyết các vấn đề của Trung Quốc là tìm ra con đường phù hợp nhất với Trung Quốc”, Hãng tin Tân Hoa (Xinhua News Agency), <http://news.xinhuanet.com/politics/2014-10/13/c1112807354.htm>

Sự phát triển tư duy ngoại giao của một nước lớn đang phát triển

Là một quốc gia lớn đang phát triển, Trung Quốc có nền tảng chính trị và ngoại giao bắt rễ sâu trong thế giới các nước đang phát triển, do đó tư duy ngoại giao của Trung Quốc nhất thiết phải mang lại mối quan tâm và sự thu hút đối với các quốc gia đang phát triển khác.

Quan trọng nhất, tư duy ngoại giao Trung Quốc phản ánh tư duy ngoại giao của các nước đang phát triển ở châu Á. Châu lục này chủ yếu bao gồm các quốc gia đang phát triển, và tư duy ngoại giao của Trung Quốc trong quy mô lớn sẽ phản ánh những nhu cầu cấp thiết của các nước trong châu lục. Hiện nay, mục tiêu chung của các nước trên là tăng cường hợp tác nhiều mặt trong khu vực hoặc tiểu khu vực và củng cố ảnh hưởng của họ cũng như vị trí của châu Á nói chung trong nền chính trị, ngoại giao, kinh tế và văn hóa ở phạm vi toàn cầu. Hơn ba thập kỷ qua, Trung Quốc hướng đến sự phát triển hơn là tham gia vào một cuộc chạy đua vũ trang, chính là mục tiêu thiết yếu của các quốc gia đang phát triển ở châu Á, và do đó đã đề xuất khái niệm "Các vấn đề của châu Á suy cho cùng nên nên để chính người châu Á tự giải quyết". Nhiều chính sách và nhiệm vụ của Trung Quốc như tăng cường xây dựng các khu thương mại tự do và hợp tác tài chính, phát triển các mối liên kết hạ tầng, tăng cường các giá trị và ý thức châu Á, đã đóng góp lớn vào sự thống nhất của các quốc gia đang phát triển ở châu Á và là một mẫu mực cho các quốc gia châu Á khác noi theo.

Đồng thời, tư duy ngoại giao Trung Quốc cũng phản ánh tư duy của các nước đang phát triển trên thế giới. Trong thời kỳ Chiến tranh Lạnh, các nước đang phát triển trên thế giới có chung mục tiêu ngoại giao là thúc đẩy một trật tự quốc tế công bằng và hợp lý hơn, đỉnh điểm là Phong trào Không liên kết (Non-Aligned Movement). Kể từ khi kết thúc Chiến tranh Lạnh, một số lượng lớn các quốc gia đang phát triển nói chung đã đón nhận tư duy ngoại giao "hiệp nhất vì sức mạnh" ở cả cấp độ khu vực và cấp độ chức năng, dẫn đến thành công trong việc tái định hình hệ thống quốc tế và trật tự thế giới. Để nuôi dưỡng ý thức về vận mệnh chung, Trung Quốc đã thiết lập cơ chế hợp tác

Hơn ba thập kỷ qua, Trung Quốc hướng đến sự phát triển hơn là tham gia vào một cuộc chạy đua vũ trang, chính là mục tiêu thiết yếu của các quốc gia đang phát triển ở châu Á, và do đó đã đề xuất khái niệm "Các vấn đề của châu Á suy cho cùng nên nên để chính người châu Á tự giải quyết".

với tất cả các khu vực đang phát triển, bao gồm nhiều diễn đàn giữa Trung Quốc và ASEAN cũng như các diễn đàn hợp tác với châu Phi, Mỹ Latinh và thế giới Ả Rập. "Khái niệm mới về sự công bằng và lợi ích" mà Tập Cận Bình đưa ra trong chuyến thăm đến châu Phi hồi tháng 03-2013 cũng làm sáng tỏ sự ràng buộc của Trung Quốc với các quốc gia đang phát triển khác, cũng như các mối quan hệ chung giữa tất cả các nước đang phát triển.

Hơn nữa, tư duy ngoại giao của Trung Quốc cũng ngày càng bắt nhịp với các nước lớn đang phát triển khác. Sự trỗi dậy của các quốc gia lớn đang phát triển trên trường quốc tế mà đại diện là khối BRICS (Brasil, Russia (Nga), India (Ấn Độ), China (Trung Quốc) và South Africa (Cộng hòa Nam Phi), đánh dấu một sự kiện quan trọng trong quan hệ quốc tế đương đại. Các quan hệ hợp tác mang tính thể chế giữa Trung Quốc, Nga, Ấn Độ và Brazil (BRIC) đã được khởi động tại Hội nghị Thượng đỉnh vào tháng 06-2009, sau đó trở thành BRICS khi Cộng hòa Nam Phi gia nhập vào tháng 12- 2010. Kể từ đó, sự hợp tác của khối BRICS ngày càng được mở rộng và thể chế hóa, tạo được mức độ ảnh hưởng ngày càng tăng trên thế giới. Với những lợi ích như thế, các nước lớn đang phát triển được nhấn mạnh như yếu tố then chốt trong "các mối quan hệ nước lớn" của Trung Quốc tại chương trình Central Conference on Work Relating to Foreign Affairs (tạm dịch: Hội nghị Trung ương về công tác liên quan đến các vấn đề đối ngoại), một hình mẫu cho sự phát triển và hợp tác trong tương lai giữa các quốc gia lớn đang phát triển trên thế giới.

Sự phát triển tư duy ngoại giao của một cường quốc toàn cầu

Với sức mạnh toàn cầu ngày càng tăng được thế giới công nhận kể từ năm 2008, Trung Quốc đã nỗ lực nâng cao tư duy ngoại giao để có thể thích ứng với những thời khắc chuyển tiếp liên tục.

Để phù hợp với vị trí và vai trò ngày càng tăng của mình trên thế giới như hiện nay, Trung Quốc đang nâng tầm tư duy ngoại giao của một nước lớn làm nổi bật những bản sắc của Trung Quốc.

Trước đây (tức trước năm 2008 – NBT), với sức mạnh quốc gia và khả năng ảnh hưởng toàn cầu còn hạn chế, Trung Quốc suốt một thời gian dài đã bị giới hạn bên ngoài chính trường quốc tế, và do đó, tư duy ngoại giao Trung Quốc đã được dựa trên sự cân nhắc kỹ lưỡng về các tiêu chí "cái giá phải trả thấp, rủi ro thấp, và lợi nhuận cao". Để phù hợp với vị trí và vai trò ngày càng tăng của mình trên thế giới như hiện nay, Trung Quốc đang nâng tầm tư duy ngoại giao của một nước lớn làm nổi bật những bản sắc của Trung Quốc. Cụ thể hơn,

trong triết lý ngoại giao, Trung Quốc ủng hộ các quan niệm mang hơi hướng hòa bình như “hòa bình là thứ quý giá nhất” (“peace is most precious”) và “một thế lực hiếu chiến dù có to lớn đến đâu cũng sẽ tàn lụi” (“awarlike power, big as it is, shall perish”). Trong các cách tiếp cận nhằm lấp đầy các lợi ích ngoại giao, Trung Quốc luôn giơ cao tinh thần “Lòng bao dung mang lại nhiều lợi ích hơn” (“generosity brings more Returns”). Về thực tiễn ngoại giao, Trung Quốc nhắc lại quyết tâm của mình trong việc đảm nhận nhiều trọng trách quốc tế bằng tầm nhìn của một quốc gia lớn trong việc nắm bắt và khuyến khích sự phát triển chung của thế giới. Do đó xuất hiện các ý niệm mới “Sẽ chia chuyến tàu cao tốc tìm đến sự phát triển” (“sharing the express train of development”) và “Vui vẻ nâng đỡ những tay đua khác” (“happily accommodating other riders”).

Trong khi đó, Trung Quốc đang tìm kiếm cách thúc đẩy các mô hình lý thuyết và tầm nhìn dài hạn của ngoại giao nước lớn. Lý thuyết ngoại giao nước lớn ra đời tập trung vào lợi ích quốc gia, trò chơi các cường quốc lớn, cuộc đua địa chính trị và thể chế hóa cũng như tâm lý "người thắng cuộc có được tất cả", đã bị phương Tây chi phối suốt năm thế kỷ qua và nói chung là phục vụ các giá trị và lợi ích phương Tây. Với những đề xuất chưa từng có tiền lệ từ hệ thống lãnh đạo mới của Trung Quốc, nước này đã nỗ lực để xây dựng một khuôn khổ lý thuyết có tầm nhìn xa về ngoại giao nước lớn ở phương diện các nguyên tắc mang tính kim chỉ nam, việc thiết lập các kế hoạch chiến lược và sự cân nhắc về chính sách. Trong việc theo đuổi “Giấc mơ Trung Hoa” (“Chinese Dream”) và “Giấc mơ châu Á – Thái Bình Dương” (“Asia-Pacific Dream”), Trung Quốc theo đuổi các khái niệm mới như “vai trò đầu tàu hợp tác chiến lược” của Trung–Nga, “quan hệ nước lớn kiểu mới” giữa Trung Quốc và Mỹ, và “các nước đang phát triển hàng đầu”, làm giàu đáng kể lý thuyết và thực tiễn ngoại giao nước lớn mang đặc điểm Trung Hoa, đặc biệt các quan điểm tại các thời điểm chuyển giao của thế giới, các đặc tính mới của quan hệ quốc tế và sự tái định vị trong chiến lược của Trung Quốc.

Trong kỷ nguyên thông tin hiện nay, ngoại giao phụ thuộc nhiều vào các kênh truyền thông hiệu quả. Trong cam kết của mình về ngoại giao nước lớn hai năm rưỡi qua, Trung Quốc đã tận dụng mọi cơ hội để truyền bá tư duy về ngoại giao nước lớn nhằm giành được sự thấu hiểu và ủng hộ nhiều hơn nữa trên phạm vi toàn cầu. Ví dụ, hồi cuối năm 2013 Chủ tịch Tập Cận Bình nhấn mạnh “chúng ta phải nỗ lực hơn nữa để cải thiện và phát triển các giá trị cũng như triển vọng tương lai của một Trung Quốc hiện đại, đồng thời thúc đẩy các giá trị, triển vọng đó thông qua hệ thống phương tiện truyền thông quốc tế. Việc thúc đẩy "Giấc mơ Trung Hoa" phải song hành với sự ủng hộ tích cực đối với các giá trị và triển vọng của Trung

Quốc hiện đại"⁹. Tóm lại, việc truyền bá tư duy của Trung Quốc về vấn đề ngoại giao nước lớn có lợi cho việc giới thiệu các giá trị văn hóa và tư tưởng Trung Quốc ra nước ngoài, từ đó đạt được sự công nhận tăng dần từ thế giới.

Các đặc điểm của chiến lược ngoại giao phản ánh các giá trị hiện đại của Trung Quốc

Các chủ đề bao trùm trong kỷ nguyên hiện đại chính đều là vấn đề hòa bình, phát triển và hợp tác cùng có lợi. Với mục tiêu và trọng tâm như vậy, chiến lược ngoại giao của Trung Quốc mang nhiều đặc tính của thời đại.

Những tầm nhìn chiến lược bắt kịp thời đại

Những cơ hội chưa từng có về các vấn đề của thế giới đã mở ra với Trung Quốc kể từ khi nước này trở thành một quốc gia đi đầu trong nhóm G20 vào năm 2008 và nền kinh tế lớn thứ hai thế giới vào năm 2010. Cùng lúc ấy, Trung Quốc ngày càng trở thành tâm điểm chú ý mang tính chiến lược giữa các quốc gia khác ở khu vực châu Á – Thái Bình Dương. Kể từ Đại

Trong một lộ trình 10 năm hoặc lâu hơn, Trung Quốc tích cực quản lý các chiến lược của mình nhằm hướng vào từng quốc gia cụ thể, các khu vực khác nhau và các lĩnh vực đa dạng dựa trên một chính sách toàn diện chưa từng có.

hội Đại biểu Toàn quốc Đảng Cộng sản Trung Quốc lần thứ 18, Tập Cận Bình đã tái khẳng định sự cần thiết đối với việc tăng cường tư duy chiến lược, tập trung chiến lược, kiên nhẫn chiến lược và khởi đầu chiến lược.

Hơn nữa, ông đã đề xuất một tập hợp toàn bộ các tư duy chiến lược về vấn đề an ninh chung của thế giới và nền ngoại giao toàn diện của Trung Quốc. Với việc tăng ảnh hưởng của sự phát triển hòa bình của Trung Quốc cùng sự gia tăng nhanh chóng các mối quan hệ quốc tế đương đại, trong một lộ trình 10 năm hoặc lâu hơn, Trung Quốc tích cực quản lý các chiến lược của mình nhằm hướng vào từng quốc gia cụ thể, các khu vực khác nhau và các lĩnh vực đa dạng dựa trên một chính sách toàn diện chưa từng có. Tóm lại, Trung Quốc đã quyết tâm tận dụng cơ hội quý giá để đáp ứng các xu hướng phát

⁹ Bài diễn văn của Tập Cận Bình trước Ủy ban Trung ương Bộ Chính trị Đảng Cộng sản Trung Quốc tại Hội nghị Nghiên cứu chung lần thứ 12 vào ngày 30-12-2013.

triển của lịch sử, trong đó nước này giữ được vai trò định hướng quan trọng.

Những góc nhìn mới đối với việc thúc đẩy tính toàn diện, học hỏi lẫn nhau và hợp tác cùng có lợi

Đối với những thay đổi mới trong tình hình nội địa và quốc tế cũng như cấu trúc quyền lực toàn cầu, “tính toàn diện, học hỏi lẫn nhau và hợp tác cùng có lợi” đã được nhấn mạnh rất nhiều tại Đại hội toàn quốc lần thứ 18 của Đảng Cộng sản Trung Quốc: “Trong việc thúc đẩy tính toàn diện và học hỏi lẫn nhau, chúng ta nên tôn trọng sự đa dạng của các nền văn minh cũng như của các con đường phát triển, tôn trọng và bảo vệ quyền của tất cả mọi người trong việc lựa chọn một cách độc lập hệ thống xã hội và con đường phát triển của riêng họ, học hỏi từ những người khác để bù đắp cho những thiếu sót của mình và phát triển nền văn minh nhân loại. Trong việc thúc đẩy quan hệ hợp tác các bên cùng có lợi, chúng ta cần nâng cao nhận thức của con người trong một cộng đồng sẻ chia vận mệnh chung”. Để nhấn mạnh sự đồng lòng và tinh thần các bên cùng có lợi đó, Quốc hội Trung Quốc tuyên bố thêm, “Một quốc gia khi theo đuổi lợi ích của mình nên xem xét mối quan tâm chính đáng của các nước khác; và quốc gia đó nên thúc đẩy sự phát triển chung của tất cả các nước khác khi muốn thúc đẩy sự phát triển của riêng họ. Các quốc gia cần thiết lập một loại hình mới về đối tác phát triển toàn cầu một cách công bằng và cân bằng hơn, gắn bó với nhau trong những lúc khó khăn, cùng chia sẻ lợi ích và gánh vác trách nhiệm, thúc đẩy lợi ích chung của nhân loại”¹⁰. Một cách tổng quát, Trung Quốc đã thông qua ba nguyên tắc dẫn đường trong việc thiết lập và thực thi chiến lược quốc tế của mình: Đầu tiên là nguyên tắc "không xung đột" và "không đối đầu" trong việc xây dựng các mối quan hệ nước lớn kiểu mới cũng như việc thúc đẩy các cải cách trong hệ thống toàn cầu và trật tự toàn cầu. Thứ hai là nguyên tắc "hữu nghị, chân thành, cùng có lợi và toàn diện" trong việc thúc đẩy quan hệ với các nước láng giềng mà điển hình là Tổ chức Hợp tác Thượng Hải (SCO) và Nhân hàng Phát triển SCO, "Vành đai kinh tế con đường tơ lụa và Con đường tơ lụa trên biển thế kỷ 21", Quỹ Con đường tơ lụa, Ngân hàng Đầu tư Hạ tầng châu Á (AIIB), Hội nghị Hành động và các Biện pháp tương tác xây dựng lòng tin châu Á (CICA), và hợp tác an ninh châu Á, v.v; Thứ ba là nguyên tắc “chân thành, hiệu quả, sẻ chia và tin tưởng lẫn nhau” trong việc tăng cường hợp tác chính trị và thực tiễn với châu Phi cũng như các quốc gia đang phát triển khác.

¹⁰ “Báo cáo của Đại hội Toàn quốc Đảng Cộng sản Trung Quốc lần thứ 18”, Hãng tin Tân Hoa (Xinhua News Agency), http://www.xj.xinhuanet.com/2012-11/19/c_113722546_11.htm.

Củng cố và nâng cấp các mối quan hệ đối tác chiến lược của Trung Quốc

Việc thiết lập đối tác chiến lược Trung Quốc – Brazil vào năm 1993 đã đánh dấu sự mở đầu cho một loạt các đối tác chiến lược trong quan hệ ngoại giao Trung Quốc. Trong hai thập kỷ qua, các quan hệ đối tác trên vẫn tiếp tục được tăng cường, trong đó có 13 quan hệ đã được nâng lên thành đối tác chiến lược toàn diện kể từ năm 2013, bao gồm quan hệ đối tác của Trung Quốc với Mexico (06-2013), Belarus (07-2013), Indonesia and Malaysia (cả 2 đều vào tháng 10-2013), Algeria (02-2014), Đức (03-2014), Venezuela và Argentine (cả 2 vào 07-2014), Mông Cổ (08-2014), Úc và New Zealand (cả 2 vào 11-2014), cũng như Costa Rica và Ecuador (cả 2 vào 01-2015). Trong khi việc tham vấn, phối hợp và hợp tác giữa Trung Quốc với các đối tác chiến lược chủ yếu tập trung vào việc xây dựng trật tự khu vực và thế giới, thì ngày càng có nhiều vấn đề an ninh và quân sự được chú trọng, gia tăng các khía cạnh mới cho các cặp quan hệ đối tác chiến lược nói trên.

Xây dựng mạng lưới Quan hệ Quốc tế đa dạng

Mang những đặc điểm đáng chú ý của Trung Hoa, việc xây dựng các mạng lưới ngoại giao Trung Quốc giúp thúc đẩy hoạt động kết nối các vấn đề toàn cầu và quan hệ quốc tế. Trong hai năm rưỡi qua, Trung Quốc đã nâng cấp quan hệ với 8 quốc gia thành quan hệ đối tác thân thiện và hợp tác toàn diện, bao gồm Cộng hòa Congo và Tanzania (cả 2 vào 03-2013), Kenya (08-2013), Kyrgyzstan và Turkmenistan (cả 2 vào 09-2013), Bulgaria (01-2014), Hà Lan (03-2014) và Maldives (cả 2 vào 09-2014). Bằng việc thiết lập quan hệ đối tác với 67 quốc gia và 5 tổ chức khu vực khác nhau, Trung Quốc đã mở rộng hệ thống đối tác toàn cầu của mình và ngày càng thực hiện tư duy ngoại giao của Trung Quốc thông qua cách tiếp cận “tìm kiếm đối tác hơn là đồng minh”¹¹. Như Tập Cận Bình đã chỉ ra tại Hội nghị Trung ương về công tác liên quan đến các vấn đề đối ngoại: “Chúng ta nên cố gắng duy trì cơ hội và môi trường phát triển, tăng cường sức mạnh cho các quan hệ đối tác bền chặt có cùng lợi ích bằng việc tiếp tục mở rộng hợp tác thương mại và kinh tế hướng đến kết quả các bên cùng có lợi. Chúng ta phải làm bạn với càng nhiều nước càng tốt, trên nguyên tắc cơ bản là không liên minh, để hình thành mạng lưới đối tác trải rộng toàn cầu”¹². Theo ý kiến của tác giả, những nỗ lực liên

¹¹ Bộ Ngoại giao Đảng Cộng sản Trung Quốc, “Toast by Foreign Minister Wang Yi at New Year Reception for 2015” 11-12 2014, http://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/zxxx_662805/t1218740.shtml

¹² “Diễn văn Tập Cận Bình tại Hội nghị Trung tâm Công việc Liên quan Ngoại vụ”, Hãng tin Tân Hoa (Xinhua News Agency), http://news.xinhuanet.com/politics/2014-11/29/c_1113457723.htm

kết của Trung Quốc nhắm vào các nhóm quốc gia khác nhau, bao gồm mạng lưới có quan hệ chung về lợi ích chủ yếu nhắm đến các nước phát triển và mạng lưới có quan hệ đối tác nhắm vào các quốc gia đang phát triển. Trong tương lai, Trung Quốc cũng cần thiết lập các mạng lưới khác nhau phục vụ việc quản lý từng vấn đề toàn cầu cụ thể và đáp ứng việc hiện diện rộng rãi. Trong thời gian nỗ lực xây dựng các mạng lưới đó, Trung Quốc cần khuyến khích sự tương tác mang tính xây dựng giữa tất cả các bên liên quan và tích lũy "năng lượng cộng hưởng" (positive energy) để đạt được nhiều kết quả tất cả cùng có lợi giữa các quốc gia và khu vực liên quan trong khuôn khổ quốc tế.

Các đặc trưng mới trong thực tiễn ngoại giao Trung Quốc

Trong việc triển khai hoạt động ngoại giao, các nhà lãnh đạo Trung Quốc, đứng đầu là Tập Cận Bình, không chỉ tiếp nhận các giá trị truyền thống như nắm bắt xu hướng chung, duy trì công lý, phán xét trên cơ sở bình đẳng, nắm bắt tính thực dụng và định hướng con người mà còn phát triển bốn đặc trưng mới phù hợp tình hình mới:

Sự kế thừa linh hoạt và những điều chỉnh thực dụng

Vô cùng thích hợp, nền ngoại giao Trung Quốc nổi bật với sự kế thừa linh hoạt các di sản trước đây. Ví dụ, Trung Quốc đã cố gắng tăng cường quan hệ với tất cả các nước, nhưng khi đối mặt trước tình hình thay đổi nhanh chóng bên ngoài trong những năm gần đây, giới lãnh đạo Trung Quốc nhận thấy rằng hầu như độ bao phủ toàn diện của các hội nghị thượng đỉnh thông qua các chuyến thăm qua lại (giữa các nước) hoặc tại một quốc gia thứ ba đã tiếp thêm sức mạnh cho mối quan hệ giữa các nước. Trong tình hình đối đầu ngày càng tăng giữa Nga và Mỹ kể từ cuộc khủng hoảng Ukraine, Trung Quốc đang áp dụng một cách phù hợp các biện pháp nhằm điều chỉnh mối quan hệ tay ba Trung-Nga-Mỹ để ngăn chặn sự đụng độ ở châu Á Thái Bình Dương hoặc trên cấp độ toàn cầu. Trong việc giải quyết những khó khăn trong quan hệ Trung-Mỹ, Trung Quốc đã duy trì một phương pháp tiếp cận "tiền tuyến kép" (dual- frontlines), và nhờ đó góp phần ổn định quan hệ Trung-Mỹ bằng việc thúc đẩy sự hợp tác trong việc giải quyết tình trạng biến đổi khí hậu cũng như các vấn đề tài chính và thương mại. Đối với sự tan băng trong quan hệ Trung-Nhật sau hơn 2 năm bế tắc, Trung Quốc đã tận dụng cơ hội đăng cai Hội nghị thượng đỉnh APEC tại Bắc Kinh để cải thiện phần nào quan hệ với Nhật Bản.

Xác định “điểm cốt lõi” rõ ràng và nhất quán giữa hành động với lời nói

Ngoại giao là nghệ thuật, nhưng quá nhiều dấu hiệu không rõ ràng chắc chắn sẽ dẫn đến tính toán sai lầm. Khi giải quyết các khó khăn và những tình thế nan giải trong ngoại giao, Trung Quốc nhấn mạnh việc trao đổi quan điểm về lợi ích của nhau và những bên liên quan một cách thẳng thắn và cởi mở. Bên cạnh đó, Trung Quốc giữ đúng các lời hứa cũng như những lời cảnh báo trong ngoại giao, và do vậy duy trì vững chắc lòng tin và tính khả thi đáng kể

Trung Quốc đã nhiều lần nhấn mạnh "nguyên tắc cốt lõi" (bottom-line principle) đối với thế giới bên ngoài, cho thấy quyết tâm ngày càng cao của Trung Quốc trong việc phát triển hòa bình đồng thời bảo vệ vững chắc những lợi ích cốt lõi của mình.

trong thực tiễn. Như giáo sư Kim Xán Vinh (Jin Canrong) lập luận, Trung Quốc đã nhiều lần nhấn mạnh "nguyên tắc cốt lõi" (bottom-line principle) đối với thế giới bên ngoài, cho thấy quyết tâm ngày càng cao của Trung Quốc trong việc phát triển hòa bình đồng thời bảo vệ vững chắc những lợi ích cốt lõi của mình. Ví dụ, trong nhiều lần nhấn mạnh hợp tác với các nước khác, cả Chủ tịch Tập Cận Bình và Thủ tướng Lý Khắc Cường đều nhắc lại rằng Trung Quốc sẽ không bao giờ từ bỏ hoặc “buôn bán” lợi ích cốt lõi của họ. Và đó chính là một "nguyên tắc cốt lõi"¹³. Quả thật vậy, trong khi nhấn mạnh về con đường phát triển hòa bình của Trung Quốc, Tập Cận Bình chỉ ra sự cần thiết để các nước khác đi theo con đường tương tự. Khi phát triển quan hệ nước lớn kiểu mới giữa Trung Quốc và Mỹ, Tập Cận Bình nhấn mạnh cả nỗ lực và "nguyên tắc cốt lõi" không thể phá vỡ của Trung Quốc. Hơn nữa, “Thỏa thuận 4 điểm” (“Four-Point Principled Agreement”) giữa Trung Quốc

và Nhật Bản cũng như biện pháp tiếp cận "hai kênh" (dual-track) của Trung Quốc với ASEAN và các quốc gia có tuyên bố chủ quyền (về biển) nằm trong tổ chức ASEAN đã được chứng minh là có ích trong việc giải quyết các tranh chấp về quyền và lợi ích hàng hải ở biển Đông lẫn biển Hoa Đông.

¹³ Jin Canrong (tên tiếng Trung: 金灿荣, Hán-Việt: Kim Xán Vinh) và Wang Hao (王浩, Hán-Việt: Vương Hạo), “Khái niệm mới và đặc trưng mới của Ngoại giao Trung Quốc kể từ Đại hội Toàn quốc Đảng Cộng sản Trung Quốc lần thứ 18” (十八大以来中国外交的新理念和新特点), trong tờ báo của Đại học Hồ Bắc, 05-2014, p. 29.

Những đặc trưng mới của “ngoại giao thượng đỉnh”

Là những nhà lãnh đạo quốc gia, Chủ tịch Tập Cận Bình và Thủ tướng Lý Khắc Cường là hai nhân vật kỳ và có sức hút nhiều nhất trên trường quốc tế trong hai năm qua. Mặc dù gánh vác khối công việc nặng nề, cả trong nước và quốc tế, nhưng cả hai nhà lãnh đạo đã đặt vô số nỗ lực vào nền ngoại giao Trung Quốc. Chỉ trong vòng hai năm rưỡi, ngoài đón tiếp các vị khách từ khắp thế giới, họ còn viếng thăm nhiều nước trên khắp các châu lục và tham dự nhiều cuộc họp đa phương quan trọng. Đặc biệt, bằng việc đăng cai hai sự kiện quan trọng vào năm 2014 - Hội nghị thượng đỉnh CICA ở Thượng Hải vào tháng 05 và Hội nghị thượng đỉnh APEC tại Bắc Kinh vào tháng 11, Chủ tịch Tập và Thủ tướng Lý đã chứng tỏ được uy tín và sự khéo léo của mình, giành được tiếng nói “nặng ký” về cho Trung Quốc trong các vấn đề toàn cầu. Hình ảnh sốt sắng, hiền lành, thân mật của hai vị lãnh đạo này không chỉ nhận được sự ca ngợi từ cộng đồng quốc tế, mà còn tăng cường sự tin tưởng của thế giới vào sự tiến bộ trong tương lai của Trung Quốc.¹⁴

Tôn trọng các nguyên tắc và giữ gìn tình hữu nghị lịch sử

So với những người theo thuyết vị lợi của một số quốc gia phương Tây, tức tiếp cận ngoại giao hướng tới mục đích duy nhất là lợi ích, ngoại giao của Trung Quốc có giá trị cả về mặt nguyên tắc lẫn tình hữu nghị. Ví dụ, trong khi các quốc gia phương Tây áp đặt lệnh trừng phạt lên Zimbabwe, Trung Quốc lại giữ vững tình hữu nghị truyền thống với quốc gia này. Trong cuộc gặp với Tổng thống Zimbabwe Mugabe vào ngày 25-08- 2014, Tập Cận Bình đã nhắc lại tình hữu nghị truyền thống giữa hai nước và ca ngợi những đóng góp của Zimbabwe đối với quan hệ song phương. Ông nhấn mạnh sự thật rằng người dân Trung Quốc coi trọng tình hữu nghị giữa hai nước và sẽ không bao giờ quên "một người bạn thân quen

So với những người theo thuyết vị lợi của một số quốc gia phương Tây, tức tiếp cận ngoại giao hướng tới mục đích duy nhất là lợi ích, ngoại giao của Trung Quốc có giá trị cả về mặt nguyên tắc lẫn tình hữu nghị.

¹⁴ Zhang Qingmin (tên tiếng Trung: 张清敏, Hán-Việt: Trương Thanh Mẫn), “Hiểu Ngoại giao Trung Quốc kể từ Đại hội Toàn quốc Đảng Cộng sản Trung Quốc lần thứ 18” (理解十八大以来的中国外交), Foreign Affairs Review, Vol. 2, 2014, pp. 15–16.

chia ngọt sẻ bùi" (an old friend sharing thick and thin")¹⁵. Một ví dụ khác, mặc dù Trung Quốc và Romania đã lựa chọn con đường khác nhau thích hợp hoàn cảnh của từng nước, nhưng cả hai đều chia sẻ những điểm chung khi họ đều từng là thành viên trong cùng phe xã hội chủ nghĩa, và vì thế tình hữu nghị đã bắt rễ sâu trong lịch sử. Trong cuộc gặp với Thủ tướng Romania Ponta ở Bắc Kinh vào ngày 02-09-2014, Tập Cận Bình đã bày tỏ cởi mở những cảm xúc của riêng ông giành cho Romania và nói rằng: “Khi nói về quan hệ Trung Quốc-Romania, điều đầu tiên xuất hiện trong đầu tôi là “tình bạn” dành cho những người cùng lứa với tôi đã lớn lên trong mối quan hệ hữu nghị giữa hai nước chúng ta, và những bộ phim nổi tiếng của Romania rất thịnh hành tại Trung Quốc vào thời điểm đó. Tôi hy vọng Trung Quốc và Romania luôn tôn trọng và hỗ trợ nhau với sự chân thành, và tình hữu nghị của chúng ta sẽ tạo ra nhiều lợi ích hữu hình cho cả hai nước”.¹⁶

---

¹⁵ “Bài nói chuyện của Tập Cận Bình với Tổng thống Zimbabwe Mugabe”, Hãng tin Tân Hoa (Xinhua News Agency), http://news.xinhuanet.com/politics/2014-08/25/c_1112221964.htm.

¹⁶ “Tập Cận Bình gặp Thủ tướng Romania Ponta”, Hãng tin Tân Hoa (Xinhua News Agency), http://news.xinhuanet.com/politics/2014-09/02/c_1112332651.htm.

Kết luận

Nhờ khôn ngoan và dựa vào sự ủng hộ của cả dân tộc, lãnh đạo Trung Quốc mà dẫn đầu là Tập Cận Bình không ngừng nỗ lực để thúc đẩy tư duy và chiến lược ngoại giao mang những đặc điểm Trung Hoa, giúp làm giàu hoạt động thực tiễn ngoại giao nước lớn của Trung Quốc và đang mở đường cho sự phát triển của Trung Quốc để trở thành một cường quốc lớn trên toàn cầu. Tuy nhiên, kinh nghiệm lịch sử đã chỉ ra rằng Trung Quốc sẽ đối mặt với vô số thử thách mới trên con đường phía trước, do đó Trung Quốc phải duy trì sự cảnh giác trong tư duy thực tiễn ngoại giao của mình, và, quan trọng nhất, tránh gây ra những sai lầm tai họa. Để thích ứng với môi trường ngày càng thay đổi và hoàn thành nhiều nhiệm vụ khác nhau trong tương lai, tư duy, chiến lược và các hoạt động thực tiễn ngoại giao Trung Quốc cần được lý thuyết hóa, thể chế hóa và thực tiễn hóa nhiều hơn nữa.

GIỚI THIỆU DỰ ÁN BIÊN DỊCH TÀI LIỆU HỌC THUẬT VỀ KINH TẾ VÀ CHIẾN LƯỢC TRUNG QUỐC

Mục đích

Dự án Biên dịch tài liệu học thuật về Kinh tế và Chiến lược Trung Quốc là một dự án phi chính trị, phi thương mại và phi lợi nhuận do Chương trình Nghiên cứu Kinh tế Trung Quốc thuộc VEPR (VCES) tổ chức thực hiện nhằm mục đích cung cấp, phát triển nguồn học liệu có giá trị, cập nhật những thông tin kịp thời và có hệ thống, đồng thời cung cấp những nhận định sâu sắc về chuyên ngành nghiên cứu kinh tế và chiến lược Trung Quốc bằng tiếng Việt, góp phần thúc đẩy việc học tập, nghiên cứu các vấn đề về Trung Quốc tại Việt Nam.

Hoạt động chính

Hoạt động chính của *Dự án Biên dịch tài liệu học thuật về Kinh tế và Chiến lược của Trung Quốc* là biên dịch sang tiếng Việt và xuất bản trên website của mình các tài liệu mang tính học thuật bằng tiếng Trung, tiếng Anh về các vấn đề của Trung Quốc, trong đó chủ yếu là về lĩnh vực kinh tế, chiến lược.

Nguồn tài liệu này chủ yếu là các bài báo trên các tạp san quốc tế, các chương sách, tài liệu hội thảo khoa học hoặc các tài liệu tương ứng, đã được xuất bản bởi các nhà xuất bản, các trường đại học và viện nghiên cứu có uy tín trên thế giới.

Dự án ưu tiên biên dịch và xuất bản:

- Các bài viết mang tính nền tảng đối với lĩnh vực Kinh tế và Chiến lược của Trung Quốc;
- Các bài viết có nhiều ảnh hưởng trong lĩnh vực này;
- Các bài viết liên quan trực tiếp hoặc có ảnh hưởng, hàm ý gián tiếp đến Việt Nam;
- Các bài viết được đông đảo độc giả quan tâm.

Trang chủ VEPR: www.vepr.org.vn

Thông tin thêm về dự án: Đang cập nhật

Danh mục các bài đã xuất bản: Đang cập nhật

Theo dõi Dự án trên Facebook:

<https://www.facebook.com/DuAnBienDichKinhTeChienLuocTQ>

Mọi ý kiến đóng góp và trao đổi xin vui lòng gửi tới:

Ms. Nguyễn Thị Thanh Tú

Email: vcres@vepr.org.vn

Hotline: 0906 069 196

NHỮNG TÁC PHẨM DỊCH KHÁC

TLD-10 Hợp đồng khí đốt Trung Quốc – Nga: Bối cảnh và ý nghĩa với việc mở rộng mối quan hệ

TLD-11 Tầm nhìn và hành động Thúc đẩy cùng xây dựng Vành đai Kinh tế Con đường tơ lụa và Con đường tơ lụa trên biển thế kỷ XXI

TLD-12 Liên minh chiến lược Nga – Trung Quốc: Các quan điểm sai lầm và sự thật

TLD-13 Những thách thức của sự bất bình đẳng thu nhập

LIÊN HỆ

Chương trình Nghiên cứu Kinh tế Trung Quốc thuộc VEPR (VCES)

Viện Nghiên cứu Kinh tế và Chính sách (VEPR)

Trường Đại học Kinh tế, Đại học Quốc gia Hà Nội

Địa chỉ: Phòng 707, Nhà E4
144 Xuân Thủy, Cầu Giấy
Hà Nội, Việt Nam

Tel: (84-4) 3 754 7506 -704/714

Fax: (84-4) 3 754 9921

Email: nguyen.thanhtu@vepr.org.vn

Website: www.vepr.org.vn

Bản quyền © VCES 2015